

gére – szerelmük beteljesülésének távolodásával – fekete pólóra, farmerre cserélődik. Az előadás egyik legszebb pillanata a megható őszinteséggel és egyszerűséggel, a színpad előterében elmondott Berenice-Titusz dialógus, amelyben finom kézjátékkal és testbeszéddel jelzik a szerelmesek kényszerű elválásának stádiumait. Ritkán lehet látni olyan Berenice-t, amely nem a klasszicizmus pávatollaival ékeskedik, hanem közvetlenül a fiatalokhoz szól – ezúttal is tele volt a terem fiatalokkal.

VÉ Színházadat iszonyú dinamika, lelkesedés hatja át. Láthatóan magad is szüntelen kereső, nyughatatlan ember vagy.

LB Most kell keresni, amíg az ember fiatal. Remélem, hogy hatvan évesen nem raknak alám egy társulatot vagy egy színházat – akkor már pihenni kell. Ha addig nem találok semmit, aztán már kár erőlködni.

VÉ Emellett az intenzív színházi munka mellett van időd tanításra is.

LB Igen, tanítottam a Konzervatóriumban is, s szívesen vállalom munkát a fiatalokkal, leginkább a partenariat keretén belül. Van a francia színház csinálóknek egy olyan generációja – a 30-40 évesek – aki érdeklődéssel fordul a tanítás felé, amely különösen fontosnak tartja színházi tudása és tapasztalatai átadását. E generáció számára nem válik már szét a bureau (az iroda, ahol a rendező kitalálja az ötleteit) és a plateau (a színpad, ahol a színész megvalósítja azokat), hanem összemosódnak az alkotás terei. Színésznek tanultam, rendező lettem, s pedagógiai elhivatottságot érzek magamban. E három szakma egymást táplálja. Munkám tere nem csupán a színházterem, hanem kötelességemnek érzem, hogy sok időt töltsék kinn, terepen: iskolákban, börtönökben, sérült gyerekek között. Újabban kétszer is jártam az Antillákon, az ott élő gyerekek színházi képzését senki nem vállalja fel, sem a francia állam, sem az ott élők. Két hétig napi három órában, ingyen foglalkoztam a gyerekekkel, most igyekszem megoldást – és pénzt – találni a folytatáshoz.

VÉ Hogyan fedezted föl magadban a pedagógus vénát?

LB Nekem nagyon türelmes tanáraim voltak, én magam nem voltam könnyű gyerek. Ha a művész pedagógiailag is elkötelezett, s a pedagógiai eszközeit képes az adott helyzethez alakítani, bárhol és bárkivel csinálhat színházat: fiatalokkal, fogyatékkal élőkkel, rabokkal. Én ezt nagy kihívásnak érzem. Gyakran mondják az ismerőseim: jól megy a szekered, ismert vagy, tele vagy munkával, miért van neked szükséged arra, hogy taníts. Elképesztő hozzáállás, nem? Igyekszem megmagyarázni: egyelőre még közelebb állok a harminchoz, de negyven felé érve az ember már elveszíti a kapcsolatot a fiatalokkal. Lehet, hogy belemerül a saját színházába, megcsontosodnak a módszerei, szűnik az alkotásvágya. Én azt az energiát találom meg a fiatalokban, az „amatőrökben”, amit a szakmában talán nem találnék meg.

VÉ Ki a partenariat kezdeményezője? A tanár vagy a művész?

LB Minden esetben a tanárnak kell elszánnia magát egy ilyen típusú együttműködésre. A művész felelősége pedig az, hogy tudása legjavát adja mind művészi, mind pedagógiai téren. Nagyon igényesnek kell lennie a művészi döntés szempontjából!

Fityfirittyek

Mikolasek Zsófia

Csoport: A foglalkozás tervezete 6-7 éves, drámás előképzettséggel nem rendelkező gyerekekből álló, 18 fős csoportnak készült.

Tanítási terület: érzelmek felvállalása, együttműködés csoportban

Tanulói szerep: A résztvevők a fityfirittyek szerepébe lépnek: történetünk szerint ezek a manóknál is kisebb lények – játékunk az ő falujukban játszódik. A fityfirittyek egy napon azt veszik észre, hogy minden megváltozik...

Szükséges eszközök:

- térkép, nevek cédulákon, tollak; kalap a tanár szerepbe lépéséhez; etikai kódex
- CD-lejátszó, mikrofon
- CD: az erdő hangjai; tavaszünnepe

Fókusz: Hogyan reagáljunk, ha megbántottak minket?

1. Az erdő hangjai (hangfelvételtől)

Madárcsicsergés, patakcsobogás, a szél hangja a fák között... Kérdések: Milyen hangokat ismertek fel? Hol járhatunk?

2. Tanári narráció

Ebben az erdőben élnek a fityfirittyek. Ezek a lények akkorák, mint az ujjam. A fityfirittyek békés nép: sosem veszekednek egymással – híresek is erről erdő szerte. Nálam van a legfőbb törvénykönyvük – felolvasom (ld. Melléklet!).

Amit hallottatok, annak alapján mit gondoltok, milyenek a fityfirittyek? (megbeszélés)

3. Térkép

A falu szélén egy térkép várja az átutazókat, nézzük meg! (Házak – nevekkel, orvosi rendelő, bolt, cukrászda, különböző műhelyek, mező, legelő, körben erdő, szántó föld, gyümölcsös, istállók, iskola, patak, drágakőbánya.)

Tanári narráció: a fityfirittyek elsősorban a bányászatból élnek, drágakövet bányásznak, és ezt csereberélik el az erdő más lakóival.

4. Tanári narráció

Kezemben van a fityfirittyek névsora, kérlek benneteket, húzzatok egyet-egyet, melyen a fityfirittyek neve van. Döntsétek el, hogy a későbbiekben fiút vagy lányt játszatok, és találjatok egy-egy jellemző külső tulajdonságot az állatok játszott szereplőnek, és azt is, hogy mi lehet a kedvenc virága! Mutatkozzatok be, most már szerepben! Használjátok a következő formulát: – *Gyöngyvirág* vagyok, *világító kék a szemem*, és a *rózsa* a kedvenc virágom.

Nézzük meg a térképen, hogy kinek hol a háza, hol lakik!

5. Tanári narráció és egyeztetés

A faluban természetesen élnek különböző közösségi szokások. Az egyik ilyen a tavaszünnep. A természettel szorosan együtt élő fityfirittyeknek nagyon fontos ez az ünnep. Mit gondoltok, a tavaszi hónapokon belül mi lenne ehhez a legjobb időpont? Hogyan készülnek rá? Mi lehet az ünnep csúcspontja? Meddig tart, hogyan zárul ez az ünnep?

6. Kiscsoportos „álló-kép-regény”

Alkossatok szobrot a megbeszéltek alapján – szerepben – arról, hogy milyen lehet a fityfiritty tavaszünnep. Három csoporttól kérek egy-egy képet, a tavaszünnep erősödő zenéje alatt váltson egymás között a két csoport. Az állókép szereplői megszólaltathatók – érintésre:

- első csoport: készülődés az ünnepre
- második csoport: az ünnep csúcspontja
- harmadik csoport: az ünnepség vége felé

7. Egész csoportos improvizáció

Miután mindhárom csoport megalkotta a képet, az utolsóba kapcsolódjon be a másik két kiscsoport és mutassák be, hogyan képzelik el a tavaszünnep végét!

8. A tanár szerepbelépése (kalap felvétele)

Az erdőkerülő fityfiritty vagyok. Fityfirittyek! Sajnálom, hogy a tavaszünnepünkön kell a rossz hírt közölnöm veletek. A falut körülvevő patak megáradt – egyelőre ismeretlen okból –, és veszélyezteti a patakhoz közeli házakat. Azonnal ki kell költözniük az ott lakóknak.

9. Egész csoportos improvizáció a bejelentés után a tanár továbbra is erdőkerülőként szerepel

Kik az érintettek? (Ebben segít a térkép.) Mit visznek magukkal? Ki fogadja be őket?

Tanár szerepben: A férfiakat megkérem, hogy háromóránkénti váltásban jöjjenek velem a patakpartra, hogy kezelni tudjuk a helyzetet. A nőekkel és a szolgálaton kívüliekkel holnap reggel találkozunk a könyvtárban, hogy megbeszéljük a teendőket.

10. Mimes játék

Védekezés a gáton (homokzsák megtöltése, homokzsákok adogatása egymásnak, lerakodás), keményen dolgozunk – a közvetlen veszély elhárítva, a víz szintje csökken.

11. Tanári narráció

Az erdőkerülő, miközben éjszaka a patak mellett a munkáját végezte meghallotta, hogy a közelben lakó

két erdei manó beszélget. A manók – ahogy a törvénykönyvből is kiderült – jó szomszédai, barátai a fityfirittyeknek.

12. Véletlenül meghallott beszélgetés (a tanár olvassa fel)

- Hallottad, hogy elöntötte a fityfirittyeket a víz?
- Mondtam, már neked, hogy nem lesz jó vége annak, amit csinálnak.
- De hiszen sohasem veszekednek egymással
- Az nem is természetes! A minap is láttam, hogy az egyik, az a legkisebb megbántotta a másikat, az meg futott ide, és belekiabálta a sérelmeit a forrásba.
- Igen, én is láttam, hogy a fityfiritty gyerekek itt panaszkodnak a szüleikre a forrásnak, ha azok megszidják őket.
- A házastársakról nem is beszélve...
- Minden sérelmüket elpanaszolják a forrásnak
- Nem is csoda, ha a patak kiöntött ennyi bánattól és keserűségtől.

Megbeszélés: Mit tudunk meg a manók beszélgetéséből? A manók kiket említettek meg? Keressünk még olyan kapcsolatokat, ahol a fityfirittyek megbánhatták egymást!

13. Páros improvizáció

Párokban jelenítsetek meg egy-egy olyan szituációt, amelyben valakit szóbeli sérelem, sértés ér. A sérelem, sértés lehet véletlen és szándékos is. Ne felejtsetek el, hogy az etikai kódexben benne van, hogy a fityfirittyek sohasem használnak csúnya szavakat! Egy pár egy sérelmet jelenítsen meg! Arra kérek benneteket, hogy a „sértett” ne reagáljon a bántásra ezekben a jelenetekben.

14. Egész csoportos improvizáció

Mutassátok be, hogy hogyan mondják el az előző játékban megbántott fityfirittyek sérelmüket a forrásnak!

15. Tanári narráció

Ugorjunk át a reggeli gyűlés helyszínére! A fityfirittyek gyülekeznek a könyvtárban.

16. Gyűlés

Tanár szerepben felvázolja, hogy mit hallott a két erdei manótól.

Most már tudjuk, hogy mitől áradt meg a patak. Mindannyian hibásak vagyunk abban, hogy ez bekövetkezett. Miért a patakot terheltük a sérelmeinkkel? Miért nem mondtuk meg egymásnak? Szükségszerű-e, hogy veszekedés lesz abból, ha elmondjuk másnak, hogy megbántott?

(Az erdőkerülő szerepében a tanár felhívja a figyelmet arra, hogy az árvíz helyszínére kell mennie, de hamarosan jönni fognak a fityfiritty-rádiótól interjút készíteni a helyzetről. Megkéri a szereplőket, készüljenek fel gyorsan arra, hogy mit mondanak az áradásról, a terveikről a riporternek).

17. Interjú (tanár a riporter)

- Tudták-e egymásról a fityfirittyek, hogy mindegyikük a forráshoz jár panaszkodni?
- Milyen terveik vannak a jövőben a sértéseikkel?
- Nem félnek, hogy veszekedéstől lesz hangos a falu?

18. Páros improvizáció

Keressék meg egymást az előző páros játék párosai. Játsszátok el újra a szituációt, de most a sértett reagáljon a bántásokra. Milyen reakciók születtek (pl. erőszakba torkolló, összevesző, megbeszélő)? Melyik reakció hogyan befolyásolja szerintetek a falu további életét? A megbeszéltek alapján készítsünk új törvénykönyvet a falu további működéséhez!

19. Tanári narráció

A fityfirittyek szerencsésen megoldották a patak áradásának problémáját, és egy éve múlva ismét nagy örömmel készülődtek a tavaszünnepre. Ez a tavaszünnep azonban már egy kicsit más volt, mint az addigiak.

20. Egész csoportos fénykép

Az új tavaszünnepen természetesen sok fénykép készült. Hogyan nézhetett ki az a fotó, amelyik a helyi újság címlapjára került? Jelenítsük meg!

21. Megbeszélés (ha szükséges...)

Mellékletek

Fityfiritty törvénykönyv

1. Fityfiritty a fityfirittynek soha nem rontja el a munkáját.
2. Amikor a fityfiritty házat épít, mindenki segít benne.
3. A becsületes fityfiritty soha nem lustálkodik.
4. Testvérként tiszteld a manót és a tündért.
5. Nem veszi el a fülét, aki hallgat a jó tanácsra.
6. A bölcsességtől és nem a magasságtól leszel nagy.
7. A fityfirittyek sosem veszekednek, nem sértődnek meg. Ha mégis megsértődnek, nem mondják meg a másik fityfirittynek.
8. A fityfirittyek sosem beszélnek csúnyán, és nem is gondolkodnak csúnyán.
9. A fityfirittyek sosem szemetelnek.
10. Amit magadnak nem szeretnél, másnak se kívánd!

Nevek

Bariton, Rubicsek, Zeller, Villő, Szélfogó, Damu, Toboz, Szekerce, Csipet, Kacsorka, Mazurka, Fürgecipő, Félvéka, Csuk, Bíbic, Bogárka, Gyöngyvirág, Katáng, Marcipán, Csevik

Megjegyzések

- A foglalkozásra a komáromi Jókai Mór Városi Könyvtár gyermekrészlegében került sor 2011 májusában. A résztvevő osztály a közeli általános iskola első osztálya volt, akik a tantervben szereplő kötelező könyvtárlátogatást igyekeztek „letudni” azzal, hogy eljöttek hozzánk.
- Amikor a tanító néninek felvettem, hogy esetleg játszhatnánk „drámásat” a gyerekekkel, örömmel vette, bár nem igazán tudta, miről van szó. Körülírni röviden nyilván nem lehetett, melyet is szeretnék játszani a gyerekekkel, de szerencsére a bizodalma megvolt bennem, így szabad kezet adott a könyvtári foglalkozáshoz.
- A foglalkozáson az első problémát a tanító néni fegyelmezési kényszere okozta. A gyerekek kiszakadva iskolai környezetükből természetesen lazábbak voltak, a tanító néni viszont élt egy kép arról, hogy hogyan is illene egy könyvtárban viselkedni. Nyilvánvaló volt, hogy a játék során a gyerekek nem feleltek meg a várakozásnak, kiabálás, vitatkozás is kialakult – ezt én nagy örömmel vettem, hiszen „szerepben” tették –, a tanító viszont hátrázottan úgy érezte, hogy rosszak a gyerekek. Végül a kolléganőm oldotta meg a helyzetet és elhívta a helyszínről kávézni a pedagógust. Ennek ellenére a foglalkozás végén sűrűn elnézést kért a gyerekek viselkedéséért.
- A gyerekek – bár még sosem kerültek hasonló szituációba – hamar „vették a lapot”, és láthatóan élvezték a játékot. Nehézséget okozott azonban a sok név, hajlamosak voltak egymást civil nevükön szólítani. Ebből tanulva a következő hasonló foglalkozást már post-it-tel terveztem, így a gyerekek a ruhájukra ragasztott névvel már megnevezhetőek voltak egymás számára.
- Félttem a megbeszéléstől a végén, tartottam attól, hogy a gyerekek nem fogják tudni megfogalmazni az érzéseiket a játékkal kapcsolatban. Készültem segítő kérdésekkel is, de ezeket szerencsére nem is kellett feltennem, mert a gyerekek átfordították mindennapjaikra a játékot, és a saját életükből hoztak példát a fókuszra. Mindezt sikerült úgy tenniük, hogy nem bántották meg egymást.
- Ez az osztály, bár még csak szeptember végét írunk, kétszer is volt azóta könyvtárunkban, és „olyan drámás” foglalkozást kért a tanító néni. A gyerekek egyre rutinosabbak a játékban, és valóban élvezik azt. Ajánlásukra ugyanebből az iskolából három másik osztály is jelentkezett hasonló programra.

Elefánt

Tegyí Tibor

Résztvevők: középiskolások, egy osztály

Fókusz: Hogyan éljük meg a minket ért (váratlan, alaptalan) támadásokat?

Keret: Nevelőtanárokként a kollégiumban minket ért erkölcsi jellegű támadással szembesülünk.

Téma: Egy kollégium tehetséges diákjai közül valakik az előmenetelükért felelős nevelőt megvádolják nagynyilvánosság előtt, névtelenül.

Idő: 2 tanóra